

בגן של רבנו ז"ל

בגן של רבנו כנגד ג"ן פרשיות שבתורה, בעזרת השם יתברך נשתדל להכניסכם בגנו של רבנו, ולסיים על הסדר את כתביו של רבנו נחמן מברסלב ז"ל סימן אחר סימן כך שבסוף השנה הזאת תזכו לסיים, או אפילו בחלקם כתביו של רבנו ז"ל, השם יהיה בעזרכם ובעזרי

בהר



קיצור ליקוטי מוהר"ן

נד - ויהי מקץ שנתים ימים

ז. כְּדֵי לְשַׁמֵּר אֶת הַזְּכוּת הַנִּיחָא לְצַרֵּיךָ לְשַׁמֵּר אֶת עֲצֻמוֹ שֶׁלֹּא יִפֹּל לְרַע עֵין שֶׁהִיא מֵיתַת הַלֵּב, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה בָּא שְׂכָחָה וְנִפְגַּם הַזְּכוּת וְלָבוּ מֵת בְּקִרְבוֹ וְאֵינוֹ זֹכֵר אֶת תְּכֵלֶיתוֹ הַנִּנְצָחִי. שְׁצַרִּיכִין לְזַכֵּר זֹאת בְּכָל יוֹם וְלֹאֲדַבְּקָא מִחֻשְׁבְּתָהּ בְּעֵלְמָא דְאַתִּי. וְעַל-יְדֵי רַע עֵין אֵינוֹ מְשִׁים לָבוּ לְכָל זֶה:

ח. וְיֵשׁ כְּמָה בְּחִינּוֹת בְּרַע עֵין; יֵשׁ שְׁעֵינוֹ צָרָה בְּהַתְּנַשְׂאוֹת שֶׁל חֲבֵרוֹ וְכֵן יֵשׁ כְּמָה בְּחִינּוֹת בְּזֶה. וְצַרֵּיךָ לְשַׁמֵּר אֶת עֲצֻמוֹ מִזֶּה מְאֹד שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ שׁוֹם עֵין רָעָה עַל חֲבֵרוֹ כְּלָל וְכֵן צַרִּיכִין לְהַתְּפַלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּנְצִיל מֵרַע עֵין שֶׁל חֲבֵרוֹ. וּמִי שֶׁאֵינוֹ מְרַגֵּשׁ בְּעֲצֻמוֹ שְׂיֻכָּל לְעַמֵּד כְּנֶגֶד הָרַע עֵין לְהַכְּנִיעוֹ צַרֵּיךָ לְבָרַח מִמֶּנּוּ אֲבָל מִי שְׂיֻכָּל לְתַקְּנוֹ צַרֵּיךָ לְתַקְּנוֹ:

ט. גַּם צַרֵּיךָ לְשַׁמֵּר אֶת הָעֵין מִכֶּחַ הַמְּדַמָּה וְאֶפְלוּ מִי שֶׁהוּא טוֹב עֵין צַרֵּיךָ לְשַׁמֵּר עֲצֻמוֹ מִזֶּה. כְּמוֹ שֶׁאֵנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ שְׂאֶפְלוּ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְאִיָּה יָפָה יְכוּל לְטַעוֹת עֲצֻמוֹ עַל-יְדֵי שְׂרוּאָה מִרְחוֹק וְנִדְמָה לוֹ הַפֶּךְ מִן הָאֲמֶת וְכוּ'. בֵּן הוּא בְּעֵינֵי הַשֶּׁכֶל בְּכִמָּה בְּחִינּוֹת כְּגוֹן לְפַעֲמִים נִדְמָה לוֹ שֶׁחֲבֵרוֹ נוֹטֵה מִן הָאֲמֶת אוֹ שֶׁעוֹשֶׂה כְּנֶגְדוֹ שֶׁלֹּא כְּהִגֵּן וְכוּ' וּמִחֲמַת זֶה יֵשׁ בְּלָבוֹ עָלָיו וְיֻכָּל לְהַתְּעוֹרֵר עַל-יְדֵי-זֶה מִחֻלְקַת. וְנִדְמָה לוֹ שְׂחֻלְקַת עַל חֲבֵרוֹ לְשֵׁם שְׁמִים וּבְאֲמַת הַכֹּל בָּא מְטַעוֹת שֶׁל כֶּחַ הַמְּדַמָּה שֶׁנִּדְמָה לוֹ עַל חֲבֵרוֹ דְּבָרֵי שְׂקָרִים וּבְדוּוּיִים. וְכֵן יֵשׁ בְּזֶה כְּמָה בְּחִינּוֹת מֵהַ שְׁעֵינֵי הַשֶּׁכֶל נוֹטִים מֵהָאֲמֶת עַל-יְדֵי טַעוֹת שֶׁל כֶּחַ הַמְּדַמָּה, כִּי כֶּחַ הַמְּדַמָּה יְכוּל לְהַטְעוֹת אֶפְלוּ לְמִי שֶׁהוּא טוֹב עֵין. עַל כֵּן צַרִּיכִין לָזֶה שְׂמִירָה יִתְרָה לְשַׁמֵּר עֲצֻמוֹ מְאֹד מְטַעוֹת שֶׁל הַמְּדַמָּה:

י. וְזֶה זֹכֵינִי עַל-יְדֵי שְׂשׁוּמְרִין אֶת עֲצֻמוֹ מְאֹד מִלְּשׁוֹן הָרַע מִלְּאֲמָרוֹ וּמִלְּקַבְּלוֹ, כִּי עַל-יְדֵי לְשׁוֹן הָרַע מִתְגַּבֵּר הַמְּדַמָּה וּפְגַם הַזְּכוּת הַנִּיחָא שֶׁהוּא תְּלוּי בְּתַקּוּן הָעֵינִים כְּנִיחָא. וְכֵחַ הַמְּדַמָּה הוּא כֶּחַ הַבְּהֻמָּיוֹת כִּי גַם בְּהֻמָּה יֵשׁ לָהּ כֶּחַ הַמְּדַמָּה. וְנִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ הַדַּעַת וְאֵינוֹ נוֹפֵל מֵאַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְאַהֲבַת הַבְּהֻמָּיוֹת שֶׁהֵם כָּל הַתְּאֵאוֹת הַבְּאִים מִכֶּחַ הַמְּדַמָּה שֶׁמִּתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר עַל-יְדֵי לְשׁוֹן הָרַע כְּנִיחָא:

יא. עַל-יְדֵי רַע עֵין וְכֵן עַל-יְדֵי לְשׁוֹן הָרַע אֵינוֹ מְנִיחַ אֲחֵרָיו בֵּן זָכָר:

שיחות מוהר"ן

ספר שיחות מוהר"ן אות - קפז-קפח

פעם אחת בא לפניו איש אחד מאנשיו שהיה לו חלי וכאב גדול בידו, עד שלא היה יכול להזיז בידו כלל. והיתה ידו תלויה בצוארו כדרך החולים בדיהם. ולא היה יכול בשום אופן להורידה, כי היה חליו וכאבו גדול מאד. והיו מדברים לפני רבנו זכרוננו לברכה שהוא צריך לשתות סאלץ (מי מלח) ולקבל רפואות. והאיש ההוא היה עני גדול ולא היה לו דבר על הוצאות ורפואות:

ביום השבת בשעה שהיה יושב על השולחן בסעודת שחרית, ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר לאותן היושבין סביבו שזה האיש בודאי יש לו אמונה, והשיבו: הן. וכפל הדברים ודיבר מזה קצת אם יש לו אמונה, והשיבו: הן. אחר כך ציוה רבנו זכרוננו לברכה פתאום להאיש הנ"ל שיוריד ידו. ונבהל מאד, וכל העם נבהלו ונשתוממו, כי היה דבר תמוה מאד מאד, כי זה האיש היה חולה בידו זמן רב שאינו יכול להוריד ידו ועכשיו יורידנה פתאום?! אבל תיכף שציוה רבנו זכרוננו לברכה גזר אמר ויקם. ותכף לקחו ממנו המטפחת שהיתה ידו תלויה עליה בצוארו והוריד ידו תיכף. והיה נס מפורסם לעין כל שנתרפא ידו תיכף באותה השעה ותיכף חזרה ידו לבריאותה ואיתנה כשאר כל אדם עד היום הזה. כאלה וכאלה נראו ממנו כמה מופתים נוראים לפרקים:

אך בעת שהיה ענין הנ"ל של האיש הנ"ל, אחר כך באתי אליו וסיפר עמי קצת מזה והיה לרבנו זכרוננו לברכה אז איזה מחוש וחולאת. ואמר אז שבכל עת שהוא עושה איזה דבר מופת יש לו יסורים אחר כך תמיד. ואמר שבכל פעם שהוא עושה איזה דבר הוא מבקש אחר כך מהשם יתברך שישתכח הדבר.

אמר: שפליאה בעיני אם מביאין פדיון לאחד ומספרין לו צערו, כגון: מחולה וכיוצא כשאנו מרגיש הצער והייסורין כמו החולה בעצמו וכו'. והיוצא מדבריו הוא שהוא מרגיש הצער והייסורין כשבאין לפניו שיתפלל על החולה וכיוצא כמו החולה בעצמו ממש. וכן נשמע מפיו כמה פעמים. ואמר: בתחילה הייתי מבקש מאיתו יתברך שאהיה מרגיש צער ויסורין של ישראל, כי לפעמים היה אחד בא וסיפר לי צערו ולא הייתי מרגיש הצער והייתי מתפלל שארגיש צערו של ישראל. עכשיו כשאחד מספר לי צערו אני מרגיש בעצמי הצער יותר ממנו. וממש נוטפין ממני הדמים מגודל הצער שאני מרגיש יותר ממנו. כי הוא יכול לחשוב מחשבות אחרות ולשכוח הצער, אבל אני מרגיש מאד כנזכר לעיל. ואמר לאחד מאנשיו שביקש אותו שלא ישכח אותו, ענה ואמר: איך אפשר לשכוח אחד מכך? הלא כל אחד ואחד יש לו אצלי מקום בלבי::

חיי מוהר"ן

עג

(יד) שייך להשיחה הנדפסת בסימן ל' מה שכתב שם שצריכין להכות הראש בקיר, היינו להכות הראש שהוא המח בקירות הלב, עיין שם. אחר כך שמעתי בשמו שאמר שזה בחינת (ישעיה ל"ח): "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר", שהסב והמשיך הפנים שהיא המח והדעת אל קירות הלב, הינו כנ"ל כי עיקר הפנים היא החכמה והדעת שהוא אור הפנים כמבואר במקום אחר (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן נ"ז).

עד

(טז) שייך להאלף בית [ספר המדות] לענין הרפואות הנרשם במקום אחר, אמר שהיה לו בהאלף בית אות ר' על רפואה שהיה כתוב שם כל הרפואות, ולא היה חולאת בעולם שלא היה כתוב שם רפואתו, אך לא רצה להעתיקו ושרפו::



ליקוטי עצות

ספר לקוטי עצות - ערך יראה ועבודה



שבחי הר"ן

ז

והיה מתמיד בלימודו מאד ולמד הרבה מאד "ש"ס" ו"פוסקים" ו"תנ"ך" ו"עין יעקב" (ז) ו"ספרי הזוהר" (ח) ו"תקונים" (ט) וכל "כתבי האר"י", זכרונו לברכה (י) ושאר ספרים הרבה מאד ו"ספרי מוסר" הרבה מאד. ואמר: שכל הספרים קטנים המדברים ממוסר כלם היו בבית אביו. ולמד מכולם. גם למד הרבה "ראשית חכמה" (יב) ואמר בפרשו: שלמד את ספר "ראשית חכמה" פעמים אין מספר. וגודל בקיאותו בכל הספרים כפי מה שראינו בעינינו קצת היה בלי שעור ובפרט בספרי תנ"ך ו"עין יעקב" וכל כתבי האר"י וספרי הזוהר ותקונים לא נמצא דוגמתו בעולם. כי כל התורה כלה היתה מוכנת לפניו ושגור בפיו כשלחן הערוך ממש, כדבר המנחם לפני האדם לפני עיניו שיכול לקח לעצמו מה שירצה, כן ממש היו כל הספרים הקדושים מוכנים לפני עיני שכלו הקדוש בכל עת שרצה. וקצת מזה יכולים לראות ולהבין בספריו הקדושים:

ח

וסיפר שכל לימודו בא לו ביגיעה גדולה כי בתחילה היה לומד משניות. (יג) ולא היה מבין לימודו והיה בוכה הרבה לפני השם יתברך שיאיר עיניו. והיה בוכה ובוכה כל כך עד שזכה שיוכל ללמוד משניות, וכן אחר-כך למד שאר ספרים ולא היה מבין גם כן והיה בוכה ובוכה גם-כן הרבה מאד עד שזכה להבינם. וכן בלמוד זור וכתבי האר"י, זכרונו לברכה, היה בוכה גם כן הרבה עד שזכה להבין. ואמר: שבתחילה בכל ספר שלמד לא היה מבין והיה קשה לו הרבה ולא היה יכול לעמוד על פשוטן של דברים. והיה לו יסורים גדולים מזה והיה לימודו ביגיעה גדולה, ואף-על-פי-כן למד הרבה מאד. כי היה מחזק עצמו מאד והכל זכה על-ידי תפלתו ובכייטו כנ"ל:

ט

והיה מתענה הרבה מאד וכמה פעמים התענה משבת לשבת (יא) והכל בימי נעוריו ממש קדם היותו בן עשרים שנה. ולפעמים התענה שני פעמים משבת לשבת רצופים זה לזה. ואף על פי שהיה "ילד שעשועים" (יזמיהו ל"א-יט) ומגדל בתפנוק והיה אדם דק מאד, אף-על-פי-כן לא היה חס על עצמו כלל, והתענה וסגף עצמו מאד, והתענה ח"י [שמונה-עשרה] פעמים משבת לשבת בשנה אחת:

ספר המידות

ספר המידות - ערך למוד חלק שני

א. יש יסורים הבאים על האדם ונקבע להם זמן לפי חיוב סדור הכוכבים, המחיבים כל אלו היסורים, אבל על ידי הרצון והתאוה שנתעורר אצל התלמידים בשעה שהגיע עתם הקבוע להם לילך אצל הרב ללמד, על ידי זה נתבטלים היסורים קדם הזמן הקצוב להם:
ב. התורה והמעשר והשבת הם נותנים חיים גשמיים גם כן:
ג. על ידי לימוד "שולחן ערוך" באים ליראה:
ד. מי שלמדו בתורה במחין זכים, שאכילתו כל כך בקדושה, שנוון ממוזון, שהמלאכים נוזנין ממנו, על ידי זה שונאיו נדונין בחנק. וסימן לדבר:
"ויהי ביום השלישי בהיות הבקר"; "ובבקר היתה שכבת הטל"; "ויהי באשמרת הבקר";
ה. על ידי מופלגי וחריפי הדור מאירין את היראה, ועל ידי היראה מתנוצץ זכות אבות, ועל ידי התנוצצות האבות נתעורר תשובה בעולם:
ו. לימוד הפוסקים מבטלין הרהורי עבודה זרה:
ז. כשהולך מרב לרב, אז צריך לחזק אמונתו באחדות השם יתברך, כי הלמוד מהרבה מלמדים מזיק לאמונת היחוד. וכן הרב שיש לו אמונת היחוד, הוא יכול להאיר לכל תלמיד ותלמיד כפי כחו, וכל תלמיד אינו שומע אלא מה שצריך לו ולא יותר:

לא. כשאין האדם מקדש עצמו ורודף אחר תאוות ומותרות, לאסוף ממון ומבלה ימיו להשאיר ירושה לבניו, זה הממון שמשאיר לבניו הוא כמו מי שמלכלך עצמו בטינוף ולוקח טינוף ומכסה על הטינוף, כמבואר בפנים עיין שם. ואפילו מי שרוצה להשאיר זכותו לבניו, גם זה אינו תכלית השלמות, והצדיקים השלמים אין בוחרים בזה כלל רק למלאות רצונו יתברך (שם):

לב. הבחירה ביד האדם לעשות כרצונו. ואפילו כל הדברים, הכל ביד איש הישראלי להתנהג הכל כרצונו בבחירתו, כי ביד ישראל יש בחירה בידם על כל דבר שבעולם. כי אצל אומות העולם יש דברים שהם מוכרחים בהם, אבל אצל איש הישראלי כל דבר שהוא עושה, כגון לנסוע לאיזה מקום וכיוצא יש בו עבודה, על כן יש לו בחירה על הכל (נד):

לג. רוח העולם הזה אין לשער, דהיינו מה שאדם יכול להרויח בזה העולם ואין צריך על זה הוצאות משלו [שקורין אוס לאג] רק ממה שהקין לפניו יתברך יכול להרחיב ידו ולהרויח הרבה מאד, עין לא ראתה וכו' (נה):

לד. טוב מאד להשליך עצמו על השם יתברך ולסמוך עליו. וכשבא היום צריכין למסר כל התנועות שלו ושל בניו ושל התלויים בו על השם יתברך, שיהיה הכל כרצונו יתברך (שהר"ן ב):

לה. עיקר השלמות היא היראה ועיקר הוא יראת העונש ואפילו צדיקים צריכים יראת העונש. כי עיקר העבודה בתחילה הוא מחמת יראת העונש (שם ה):

לו. אי אפשר לזכות לעבודת ה' כי אם כשיתחיל בכל פעם מחדש. ולפעמים צריכין כמה התחלות אפילו ביום אחד (שם נא):

לז. כל מה שאתה רואה בעולם, הכל הוא בשביל הבחירה, כי כל העולם ומלואו לא נברא רק בשביל הבחירה (שם ש):

לח. יש בני אדם עובדי ה', שאין השם יתברך מראה להם מה שפעלו כל ימי חייהם, רק אחר מותם בעולם הבא אז יראו מה שפעלו (שם רמד):

לט. עיקר עבודת איש הישראלי הוא בחורף, ליהרר לקום בחצות. ובקיץ בעת שהלילה קצרה מאד אז יזהר לעמוד בבוקר השכם כעלות השחר. [עין חצות] (שם שא):

ספר לקוטי עצות - ערך כעס

א. צריך לשבר את הכעס ברחמנות. הינו כשבא לכלל כעס, לא יפעל בכעסו שום אכזריות. רק אדרבא, יתגבר אז ברחמנות גדול על זה שרוצה לכעוס, וימתיק הכעס ברחמנות. ועל ידי זה זוכין לקבל מהצדיק ולתפוס במחשבתו את התכלית שהוא שעשוע עולם הבא. ובכל דבר שבעולם יוכל להסתכל על התכלית האחרון ולהשיגו כפי שרשו, שיש לו בתוך נשמת הצדיק (יח. ב):

ב. על ידי ביטול הכעס ברחמנות כנ"ל, על ידי זה מקבלים הצדיקי אמת הכבוד והגדולה ואזי זוכין למנהיג אמיתי, שירחם על העולם לנהגם כראוי להביא כל אחד אל התכלית האחרון (שם):

ג. כעס ואכזריות הוא מחסרון הדעת. וכל מה שמתרבה הדעת נתבטל הכעס ומתרבה הרחמנות והחסד והשלום. על כן על ידי עסק התורה שעל ידי זה נמשך דעת, על ידי זה מתבטל הכעס ונמשך רחמנות ושלום (נו. ו):

ד. וכן טבילות מקוה מבטל הכעס, כי על ידי טבילות מקוה נמשך דעת (שם ז):

ה. על ידי הכעס נתעורר המקטרג הגדול שהוא עשו הוא אדום. ומן המקטרג העליון נתעוררים ונשתלשלים מקטרגים וצרים על אדם הכועס ושולטים עליו. כי על ידי הכעס חכמתו מסתלקת וצלם אלקים סר מעל פניו ואין לו פני אדם, ועל ידי זה שולטים בו השונאים, כי נדמה להם כבהמה ואינם יראים מלפניו (נז. ו):